

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
VLADA

**INFORMACIJA
O RASPODJELI JAVNIH PRIHODA OD
INDIREKTNIH POREZA PO KANTONIMA U
FEDERACIJI BiH U SKLADU SA POSTOJEĆIM
KRITERIJIMA I PONDERIMA, UZ PROJEKCIJE
RASPODJELE PO IZUZEĆU PONDERA**

Tuzla, mart 2016. godine

1. RAZLOZI I NUŽNOST POKRETANJA INICIJATIVE

Vlada Tuzlanskog kantona je u skladu sa članom 15. Zakona o budžetima Federacije BiH („Službene novine FBiH”, br. 102/13,9/14, 13/14,8/15,91/15 i 102/15) pokrenula proces izrade Budžeta za 2015. godinu. Usvojila je Dokument okvirnog Budžeta za period 2015.-2017. godina (DOB - akt koji sadrži makroekonomske projekcije i prognoze budžetskih sredstava i izdataka za naredne tri godine i na njemu se zasniva priprema i izrada budžeta), a koji je sadržavao ograničenja iz člana 43. stav 2. koji glasi „Ukoliko se ostvari tekući deficit u fiskalnoj godini Vlada je dužna izvršiti njegovo pokriće putem planiranja i ostvarivanja tekućeg suficita u naredne tri fiskalne godine“. Izmjenom Zakona o budžetima u Federaciji BiH ovaj period produžen je na pet godina. Unatoč restriktivnim mjerama štednje koje je preduzimao tadašnji saziv Vlade TK u periodu mart-decembar 2014. godine, koje su podrazumijevale štednju na svim pozicijama, uključujući svođenje na minimum sredstava za kapitalne projekte i tekuće transfere, ipak je ostvaren deficit u Budžetu TK od cca. 17.00 miliona KM, dok je akumulirani deficit na dan 31.12.2014. godine iznosio **93.367.178,00 KM. Dakle, restriktivne mjere štednje i povećanje namjenskih prihoda doveli su do ušteda od najmanje 32 miliona KM**, jer je Budžet za 2014. godinu, kojeg je predložila Vlada u prethodnom sazivu, a usvojila Skupština TK, projicirao deficit od 67 miliona KM. Obim i nivo emitovanih prava svih budžetskih korisnika, iako značajno manji u poređenju sa drugim kantonima, a posebno sa Kantomom Sarajevo, je takav da uzrokuju nivo rashoda koji je veći od nivoa prihoda što nužno dovodi do iskazivanja deficita tekuće godine.

Projicirani iznos prihoda u Budžetu TK prema raspodjeli javnih prihoda Federacije BiH sa Jedinstvenog računa nakon otplate vanjskog duga, za 2015. godinu koji je zbog primjene Zakona o pripadnosti javnih prihoda na teritoriji Federacije BiH („Službene novine FBiH“, br. 22/06,43/08,22/09,35/14,57/15 (OUS) i 94/15) i Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, br. 86/07, 24/09 i 45/10), na jednoj strani, i emitovanih prava prema svim budžetskim korisnicima u periodu od 2006. do danas, na drugoj strani, te nužnost primjene Zakona o budžetima Federacije BiH **prilikom izrade DOB-a za period 2015.-2017. godina, neminovno su dovele do toga da Vlada TK predloži smanjenje svih rashoda i izdataka za 10,15%, a u dijelu plaća i naknada troškova zaposlenih kod budžetskih korisnika, također, predloženo je smanjenje za 11,33%**.

Sindikati budžetskih korisnika, pod prijetnjom obustave rada i masovnih protesta, zahtijevali su od Vlade Tuzlanskog kantona da povuče Odluku o usvajanju DOB-a za period 2015.-2017. godina kako bi se dodatno preispitala mogućnost kreiranja DOB-a za navedeni period bez smanjenja plaća i naknada budžetskih korisnika. Formiran je zajednički Tim ministara u Vladi TK i predstavnika Sindikata budžetskih korisnika koji nakon sagledavanja svih mogućnosti, nije iznašao odgovarajuće rješenje u okviru postojećih zakonskih propisa, tako da **Dokument okvirnog Budžeta Tuzlanskog kantona za period 2015.-2017. godina, nije usvojen na sjednici Vlade Tuzlanskog kantona**, što je osnov za izradu i usvajanje Budžeta Tuzlanskog kantona za 2015. godinu.

Vlada Tuzlanskog kantona je uradila dokument „Analiza Budžeta TK za period 2005.-2014. godine i projekcije izvršenja do kraja 2014. godine“, a Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak, Ministarstvo za boračka pitanja i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Studije o pravima i obavezama korisnika budžetskih sredstava iz pojedinačnih resora navedenih ministarstava kako bi se identifikovali uzročnici deficita u Budžetu TK. Analiza je pokazala da je deficit u Budžetu kontinuirano iskazivan od 2006. godine, ali je za 2006. godinu pokriven iz suficita iz ranijih godina. Nakon toga deficit je iskazivan u iznosima koji su se kretali u rasponu od 1,2 - 62,8 miliona KM po godinama. U ovom

periodu je došlo do povećanja obuhvata korisnika socijalne pomoći što je uzrokovalo povećanje budžetskih rashoda. Od 2007. godine, na temelju zakona i podzakonskih akata, započela je isplata transfera za podršku razvoju poljoprivrede i to je uzrokovalo povećanje rashoda. Plaće i naknade troškova zaposlenih kod budžetskih korisnika su, također, rasle dok su se izdvajanja za boračku populaciju kretala u približno jednakim iznosima kao u periodu do 2005. godine. Međutim, važno je uočiti da i pored zabilježenog porasta rashoda za pojedine kategorije budžetskih korisnika, dostignuti obuhvat i nivo značajno su niži u odnosu na emitovana prava, visinu plaća i naknada u Kantonu Sarajevo i većini drugih kantona u Federaciji BiH. **Dakle, interni uzročnici deficita postoje, ali nisu ključni za stvaranje deficita u Budžetu Tuzlanskog kantona.**

Posmatrajući trend kretanja prihoda od indirektnih poreza, u Budžetu TK uočavamo njihov nagli rast u 2006. godini što korelira sa početkom primjene Zakona o pripadnosti javnih prihoda na teritoriji Federacije BiH koji svoj vrhunac doživljava u 2008. godini, nakon čega pod utjecajem svjetske finansijske krize naglo pada, a potom ponovo bilježi rast u 2010. godini, nakon čega bilježi pad u naredne dvije godine, pa ponovni rast u 2014. godini. Smanjenje prihoda od PDV-a od 2010. godine uzrokovano je nužnošću otplate stranog duga u čijem zaduženju Tuzlanski kanton nije značajno sudjelovao. **Prihodi od indirektnih poreza u 2014. godini iznosili su 195,8 miliona KM, što je za 17 miliona KM manje u odnosu na 2010. godinu.** Projicirani prihod od indirektnih poreza za 2015. godinu u iznosu od 203,2 miliona KM ne bi bio dovoljan da pokrije rashode za plaće i naknade troškova zaposlenih kod budžetskih korisnika kada bi ostali na istom nivou kao u 2014. godini (procijenjeni iznos 217,3 miliona KM). **Stoga, smatramo da su eksterni uzročnici ključni za stvaranje deficita Budžeta Tuzlanskog kantona koji su uzrokovani primjenom Zakona o pripadnosti javnih prihoda na teritoriji Federacije BiH i Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH.**

Zakon o pripadnosti javnih prihoda na teritoriji Federacije BiH kojim je uređena pripadnost javnih prihoda na teritoriji Federacije BiH od svog usvajanja je **nepravedan i štetan po građane Tuzlanskog kantona**, jer je članom 9. stav 2. pomenutog Zakona utvrđeno da formula za raspodjelu javnih prihoda za kantone u Federaciji BiH sadrži ponder koji odražava posebne rashodovne potrebe Kantona Sarajevo i isti iznosi 2 (od 10.12.2015.godine iznosi 1,9658), za Bosansko-podrinjski kanton ponder iznosi 1,8, za Posavski kanton 1,5 i za Kanton 10 1,1. Sve aktivnosti vođene prilikom donošenja Zakona o pripadnosti javnih prihoda u FBiH (faza nacrta Zakona, javna rasprava, utvrđivanje prijedloga Zakona, amandmani na Zakon i dr.) nisu pružili odgovor šta se podrazumijeva pod pojmom „posebne rashodovne potrebe“. Definisane pojma posebnih rashodovnih potreba omogućilo bi svim ostalim korisnicima javnih prihoda sa Jedinstvenog računa da, ukoliko imaju iste potrebe, na osnovu istih ostvare veće učešće u raspodjeli javnih prihoda, a što bi predstavljalo transparentniji način raspodjele javnih prihoda. Kriterij „posebne rashodovne potrebe“ nije utvrđen kao osnovni kriterij i nije mjerljiv za razliku od ostalih kriterija, te nije utvrđeno kako se isti izračunava.

Tuzlanski kanton sa najvećim brojem stanovnika, brojem učenika u osnovnim i srednjim školama (a što su i osnovni kriteriji za izračun učešća u raspodjeli) uz podatak o površini teritorije ostvaruje najniži prihod po stanovniku.

Ovako iskazana razlika prihoda po stanovniku između Sarajevskog kantona i Tuzlanskog, odnosno Zeničko Dobojskog kantona, rezultat je primjene člana 9. stav 2. Zakona o

pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH, kojim je utvrđeno da formula raspodjele prihoda sadrži koeficijent koji odražava posebne rashodovne potrebe Kantona Sarajevo.

Kanton Sarajevo ima 15.831 zaposlenih u javnoj upravi, što je 3 puta više u odnosu 5.186 u Tuzlanskom kantonu koji ima više stanovnika od KS-a.

Poznata je činjenica da ovaj princip raspodjele prihoda zahtjeva dugotrajne analize, međutim, primjena izračuna uvećanog koeficijenta za pojedine kantone u stvarnosti predstavlja uvođenje novog kriterija (posebne rashodovne potrebe) samo za pojedine kantone.

Sve aktivnosti vođene prilikom donošenja Zakona o pripadnosti javnih prihoda u FBiH (faza nacрта Zakona, javna rasprava, utvrđivanje prijedloga Zakona, amandmani na Zakon i dr.) nisu pružili odgovor šta se podrazumijeva pod pojmom “posebne rashodovne potrebe Kantona Sarajevo”.

Zakonskim definisanjem pojma “posebnih rashodovnih potreba” omogućilo bi svim ostalim korisnicima javnih prihoda sa Jedinštenog računa da, ukoliko imaju iste potrebe, na osnovu istih i ostvare veće učešće u raspodjeli javnih prihoda, a što bi predstavljalo transparentniji način raspodjele javnih prihoda.

Kriterij ”posebne rashodovne potrebe” nije utvrđen kao osnovni kriterij i nije mjerljiv za razliku od svih ostalih kriterija (površina kantona, broj učenika u školama), niti je utvrđeno kako se izračunava.

Također, Zakonom o pripadnosti javnih prihoda na štetu kantona članom 4. propisano je, da Federaciji BiH pripadaju prihodi: 100% prihoda od poreza na dobit banaka i drugih finansijskih organizacija, društava za osiguranje i reosiguranje imovine i lica, pravnih lica iz oblasti: elektroprivrede, pošte, telekomunikacije, igara na sreću i zabavnih igara, što znači da ostvarena dobit gore naznačenih pravnih lica ne pripada kantonu gdje je dobit stvarno i ostvarena, već u cijelosti pripada F BiH.

Poznato je da je Tuzlanski kanton najveći energentski proizvođač u FBiH, te da su ova pravna lica najprofitabilnija u Federaciji BiH, pa je neophodno izmjeniti član 4. pomenutog Zakona da bi porez na dobit pripadao kantonima.

Posmatrajući trend kretanja prihoda od indirektnih poreza, u Budžetu TK uočavamo smanjenje prihoda od PDV-a koje je od 2010. godine uzrokovano nužnošću otplate stranog duga u čijem zaduženju Tuzlanski kanton nije značajno sudjelovao. Prihodi od indirektnih poreza u 2014. godini iznosili su 195,8 miliona KM, što je za 17 miliona KM manje u odnosu na 2010. godinu.

Od usvajanja Zakona o pripadnosti javnih prihoda na teritoriji Federacije BiH do danas, pokretano je niz pojedinačnih inicijativa od strane poslanika i organa vlasti sa područja Tuzlanskog kantona za izmjenu navedenog Zakona u dijelu kriterija i načina raspodjele prihoda od indirektnih poreza. Inicijativa za izmjene tog Zakona pokrenuta je krajem 2011. godine, putem formiranja zajedničke Radne grupe od strane Vlade Federacije BiH, sastavljene od predstavnika organa vlasti Federacije, kantona i drugih institucija u Federaciji BiH. Tokom

februarskih protesta u 2014. godini, jedan od glavnih zahtjeva građana Tuzlanskog kantona odnosio se na izmjenu načina raspodjele prihoda od indirektnih poreza. Sindikati budžetskih korisnika su, jednako kao i građani Tuzlanskog kantona, kontinuirano od 2006. godine ukazivali na neophodnost izmjene Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine. Posljednja formalizirana-pisana inicijativa dolazi od trojice profesora Univerziteta u Tuzli koji već duže vrijeme i putem medija ukazuju na neophodnost izmjene Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine, te zagovaraju pokretanje postupka o ocjeni ustavnosti ovog Zakona pred Ustavnim sudom FBiH.

Cijeneci važnost pokušaja pokretanja inicijativa brojnih predlagača u kontekstu ispravljanja nepravde prema građanima Tuzlanskog kantona na jednoj strani, i potencijalnih opasnosti koje mogu proizaći iz dalje primjene ovog Zakona (nastavak socijalnih buntova i protesti oko 10.000 budžetskih korisnika), na drugoj strani, **Vlada Tuzlanskog kantona je odlučila predložiti Inicijativu za izmjene Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine, u smislu da se u članu 9. Zakona brišu stavovi 2. i 3., odnosno da se ukinu utvrđeni ponderi za pojedine kantone u Federaciji BiH, te na taj način svi građani u Federaciji BiH dovedu u ravnopravniji položaj ili da se putem definisanja pojma „posebne rashodovne potrebe“ omogući i drugim kantonima utvrđivanje pondera u skladu sa posebnim potrebama..**

Kao podloga za razmatranje navedene Inicijative, kreirana je ova **Informacija o raspodjeli javnih prihoda od indirektnih poreza po kantonima u Federaciji BiH u skladu sa postojećim kriterijima i ponderima, uz projekcije raspodjele po izuzeću pondera**, koja daje relevantan uvid u projekcije stanja i načina raspodjele prihoda od indirektnih poreza u 2015. godini, kao i projekcije raspodjele uz izuzeće korištenih pondera. Korišteni podaci su pribavljeni od Odjeljenja za makroekonomsku analizu pri Upravi za indirektno oporezivanje BiH (oktobar 2014.), i isti se odnose na projekcije za 2015. godinu, i od Federalnog zavoda za statistiku Sarajevo.

2. RASPODJELA JAVNIH PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA PO KANTONIMA U SKLADU SA POSTOJEĆIM KRITERIJIMA I PONDERIMA

Kriteriji i procentualni odnosi raspodjele javnih prihoda Federacije Bosne i Hercegovine su određeni Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 57/15 (OUS) i 94/15). Zakonom je uređena pripadnost javnih prihoda koji su ustanovljeni zakonima na teritoriji Federacije. Usvojen je kao rješenje pitanja raspodjele prihoda od indirektnih poreza u Federaciji nakon uvođenja poreza na dodatnu vrijednost (PDV) u BiH, sa primjenom od 01.01.2006. godine. U članu 20. Zakona o pripadnosti javnih prihoda u FBiH definisano je da prilikom izrade formula prikazanih u ovom Zakonu, Federalno ministarstvo finansija koristi podatke Federalnog zavoda za statistiku i/ili Agencije za statistiku BiH. Odnosno, članom 12a stav 2. utvrđeno je da će Federalno ministarstvo finansija donijeti „Uputstvo kojim se određuju pojedinačna učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih javnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načina raspoređivanja tih prihoda“ na godišnjem nivou. Za 2015. godinu, Uputstvo je doneseno i objavljeno u „Službenim novinama Federacije BiH“ br. 105/14, od 26.12.2014. godine (str. 51).

Za 2015. godinu, raspodjela javnih prihoda od indirektnih poreza između korisnika u Federaciji BiH vrši se na osnovu kriterija, prema kojem se u Budžet Federacije, od ukupno doznačenih sredstava od indirektnih poreza usmjerava 36,20%, kantonima 51,48%, jedinicama lokalne samouprave 8,42% i Direkciji za ceste 3,9%. Raspodjela javnih prihoda Federacije Bosne i Hercegovine sa Jedinstvenog računa (JR)¹ nakon otplate vanjskog duga, prema projekciji za 2015. godinu, prikazana je u tabeli 1. Projicirani iznos javnih prihoda FBiH, nakon otplate vanjskog duga za 2015. godinu, iznosi 2.333.467.383 KM. U ovom iznosu 844.715.193 KM (36,20%) čine sredstva Budžeta FBiH, 91.005.228 KM (3,90%) sredstva predviđena za Direkciju za ceste, 1.201.269.009 KM (51,48%) sredstva predviđena za kantone FBiH i 196.477.954 KM (8,42%) sredstva predviđena za općine i gradove FBiH.

Tabela 1. Projicirani iznosi raspodjele javnih prihoda Federacije BiH sa JR nakon otplate vanjskog duga, za 2015. godinu

Udio Federacije u prihodima sa JR nakon otplate vanjskog duga	2.333.467.383 KM
Udio FBiH prihoda sa JR za Budžet Federacije	36,20%
Sredstva Budžeta FBiH sa JR	844.715.193 KM
Udio FBiH prihoda sa JR za Direkciju za ceste	3,90%
Sredstva Direkcije za ceste sa JR	91.005.228 KM
Udio FBiH prihoda sa JR za kantone	51,48%
Sredstva kantona sa JR	1.201.269.009 KM
Udio FBiH prihoda sa JR za općine i gradove	8,42%
Sredstva općina i gradova sa JR	196.477.954 KM

¹ Prihodi od indirektnih poreza sa Jedinstvenog računa, koji po osnovu „koeficijena doznačavanja“ pripadaju Federaciji BiH uplaćuju se na poseban račun za raspodjelu prihoda sa Jedinstvenog računa između korisnika u Federaciji BiH.

Pri raspodjeli 51,48% javnih prihoda FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) predviđenih za kantone primjenjuju se 4 kriterija (tabela 2.):

1. po stanovniku, prema kojem se raspoređuje udio od 57,00% ukupnih sredstava,
2. po km², prema kojem se raspoređuje udio od 6,00% ukupnih sredstava,
3. po učeniku osnovne škole, prema kojem se raspoređuje udio od 24,00% ukupnih sredstava i
4. po učeniku srednje škole, prema kojem se raspoređuje udio od 13,00% ukupnih sredstava.

Dodatni kriteriji koji se primjenjuju za 4 kantona FBiH su ponderi koji se obračunavaju uz sva 4 kriterija raspodjele javnih prihoda. Ponderi iznose 2,0 za Kanton Sarajevo, 1,8 za Bosansko-podrinjski kanton, 1,1 za Kanton 10 i 1,5 za Posavski kanton.

Način obračuna, prikazan na primjeru, je sljedeći: broj stanovnika * ponder = ponderisani broj stanovnika. Na isti način se vrši obračun za površinu i broj učenika u osnovnim i srednjim školama.

Slijedom navedenih kriterija, dobiveni su projicirani iznosi raspodjele javnih prihoda FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) za 2015. godinu, pri čemu se iznos od 1.201.269.009 KM raspoređuje na 684.723.335 KM po kriteriju stanovnika, 72.076.141 KM po kriteriju površine u km², 288.304.562 KM po kriteriju učenika osnovne škole i 156.164.971 KM po kriteriju učenika srednje škole.

Tabela 2. Kriteriji raspodjele javnih prihoda FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga), predviđenih za kantone, sa projiciranim iznosima za 2015. godinu

Kriterij	Iznos (KM)	Udio
Udio prihoda FBiH sa JR nakon otplate vanjskog duga iskorišten za kantone	1.201.269.009	51,48%
Kriteriji raspodjele za kantone prikazani kao udio u ukupnoj sumi sredstava		
Po stanovniku	684.723.335	57,00%
Po km²	72.076.141	6,00%
Po učeniku osnovne škole	288.304.562	24,00%
Po učeniku srednje škole	156.164.971	13,00%
Dodatni ponderi za 4 kantona FBiH		
Dodatni ponder za Kanton Sarajevo		2,0
Dodatni ponder za Bosansko-podrinjski kanton		1,8
Dodatni ponder za Kanton 10		1,1
Dodatni ponder za Posavski kanton		1,5
Izračuni suma dijela za sva 4 kriterija		
Suma dijela po stanovniku		241,7 KM
Suma dijela po km ²		2.533,8 KM
Suma dijela po učeniku osnovne škole		1.206 KM
Suma dijela po učeniku srednje škole		1.228 KM

Dobiveni pojedinačni iznosi u KM po osnovu sva 4 kriterija, koji se množe sa datim pokazateljem, također, su prikazani u tabeli 2., i prema projekciji za 2015. godinu iznose

241,7 KM po stanovniku, 2.533,8 KM po km², 1.206 KM po učeniku osnovne škole i 1.228 KM po učeniku srednje škole.

Primjer obračuna: ukupna suma javnih prihoda koja se raspoređuje po kriteriju stanovnika / ukupan broj stanovnika svih kantona = 241,7 KM (kriterij po stanovniku), odnosno 684.723.335 KM / 2.833.176 = 241,7 KM.

Prema podacima iz Informacije o vanjskom i unutarnjem dugu u Federaciji BiH na dan 31.12.2014.godine, sačinjene u avgustu 2015.godine i objavljene na zvaničnoj web stranici Federalnog ministarstva finansija, ukupan vanjski i unutarnji dug u Federaciji, uključujući dug kantona, gradova, općina, javnih preduzeća i drugih korisnika kredita, sa stanjem na dan 31.12.2014. godine iznosi 6.252,95 mil. BAM ili 35,27% BDP, od čega se 82,26% odnosi na vanjski (5.143,90 mil. BAM²) i 17,74% na unutarnji dug (1.109,05 mil. BAM³).

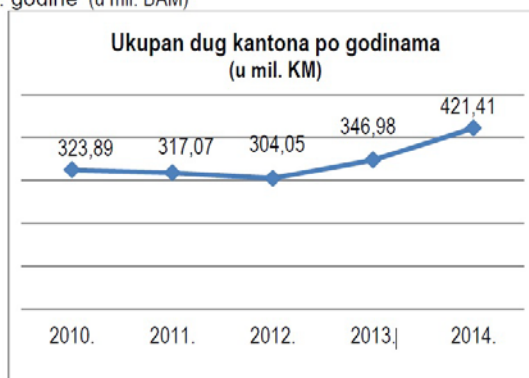
Pomenuta Informacija na str. 15 sadrži sljedeće podatke:

Stanje duga kantona

Stanje duga kantona po osnovu kreditnog zaduženja iznosi 421,41 mil. BAM, od čega se na vanjski dug odnosi 254,23 mil. BAM, a na unutarnji dug 167,18 mil. BAM. Potencijalne obaveze po osnovu izdatih garancija iznose 105,19 mil. BAM.

Tabela 13. Dug i garancije kantona u FBiH na dan 31.12.2014. godine (u mil. BAM)

Kanton	Vanjski dug	Unutarnji dug	Ukupno dug	Ino garancije	Unutarnje garancije	Ukupno garancije
Sarajevo	99,02	57,04	156,06		37,24	37,24
Tuzlanski	47,34	21,50	68,84		5,67	5,67
Zeničko-dobojski	13,85	0,64	14,49	1,45	15,00	16,45
Hercegovačko-neretvanski	25,77	22,48	48,25		35,20	35,20
Zapadnohercegovački	10,75	19,29	30,04			
Kanton 10	6,71	5,00	11,71	0,85		0,85
Unsko-sanski	29,22	36,02	65,24			
Posavski	6,87	5,21	12,08			
Srednjobosanski	6,00	0,00	6,00		9,77	9,77
Bosansko-podrinjski	8,70	0,00	8,70			
UKUPNO	254,23	167,18	421,41	2,30	102,88	105,19

Iz prethodne tabele vidljivo je da obaveze Tuzlanskog kantona na dan 31.12.2014.godine iznose:

- po vanjskom dugu **47.340.000,00 KM**
- po unutarnjem dugu **21.500.000,00 KM**
- po unutarnjim garancijama **5.670,00 KM**

Međutim, Iz tabele je vidljivo da obaveze Sarajevskog kantona na dan 31.12.2014.godine iznose:

- po vanjskom dugu **99.002.000,00 KM**
- po unutarnjem dugu **57.004.000,00 KM**
- po unutarnjim garancijama **37.240,00 KM**

Gore navedeni podaci pokazuju kreditnu sposobnost Sarajevskog kantona, što je rezultat ostvarenja prihoda od indirektnih poreza na sadašnji način.

Tabela 3. Obračun koeficijenta učešća kantona u javnim prihodima FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) po postojećim kriterijima i ponderima, sa projiciranim iznosima za 2015. godinu

Kanton	Broj stanovnika	Broj stanovnika sa ponderima	Ukupno KM po kriteriju stanovnika (ponderisano)	Površina u km ²	Površina sa ponderima u km ²	Ukupno KM po kriteriju površine (ponderisano)	Broj učenika OŠ	Broj učenika OŠ (ponderisano)	Ukupno KM po kriteriju broja učenika OŠ (ponderisano)	Broj učenika SS	Broj učenika u SS (ponderisano)	Ukupno KM po kriteriju broja učenika SS (ponderisano)	Ukupno prihodi po modelu (ukupni prihodi)	Koeficijenti
1	2	3 = 2 * ponder	4 = 3 * 241,7	5	6 = 5 * ponder	7 = 6 * 2.533,8	8	9 = 8 * ponder	10 = 9 * 1.206	11	12 = 11 * ponder	13 = 12 * 1.228	14 (4+7+10+13)	15
Unsko-sanski kanton	287.621	287.621	69.512.374	4.125,0	4.125	10.451.880	25.758	25.758	31.064.786	11.904	11.904	14.622.386	125.651.426	10,460%
Posavski kanton	38.960	58.440	14.123.806	324,6	487	1.233.702	3.061	4.592	5.537.463	1.670	2.505	3.077.039	23.972.010	1,996%
Tuzlanski kanton	498.911	498.911	120.577.037	2.649,0	2.649	6.712.007	40.028	40.028	48.274.759	22.484	22.484	27.618.425	203.182.229	16,914%
Zeničko-dobojski kanton	398.655	398.655	96.347.121	3.343,3	3.343	8.471.217	35.228	35.228	42.485.840	17.900	17.900	21.987.627	169.291.806	14,093%
Bosansko-podrinjski kanton	32.428	58.370	14.106.985	504,6	908	2.301.390	2.061	3.710	4.474.111	1.242	2.236	2.746.119	23.628.605	1,967%
Srednjobosanski kanton	253.149	253.149	61.181.165	3.189,0	3.189	8.080.254	23.671	23.671	28.547.812	13.402	13.402	16.462.468	114.271.699	9,513%
Hercegovačko-neretvanski kanton	224.388	224.388	54.230.194	4.401,0	4.401	11.151.206	18.283	18.283	22.049.751	11.170	11.170	13.720.771	101.151.921	8,420%
Zapadnohercegovački kanton	81.570	81.570	19.713.875	1.362,2	1.362	3.451.528	8.754	8.754	10.557.541	4.494	4.494	5.520.246	39.243.189	3,267%
Kanton Sarajevo	442.669	885.338	213.968.890	1.276,9	2.554	6.470.791	36.483	72.966	87.998.803	18.966	37.932	46.594.115	355.032.599	29,555%
Kanton 10	78.849	86.734	20.961.888	4.934,1	5.428	13.752.166	5.513	6.064	7.313.696	2.824	3.106	3.815.775	45.843.525	3,816%
UKUPNO	2.337.200	2.833.176	684.723.335	26.109,7	28.446	72.076.141	198.840	239.054	288.304.562	106.056	127.133	156.164.971	1.201.269.009	100,000%

Izvor: Federacija Bosne i Hercegovine u brojkama 2014, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2014.; „Uputstvo kojim se određuju pojedinačna učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih javnih kantonálnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načina raspoređivanja tih prihoda“ koje Federalno ministarstvo finansija donosi na godišnjem nivou.

Model obračuna koeficijenta učešća kantona u javnim prihodima FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) i pripadajući iznosi, prikazani su u tabeli 3. Za svaki kanton FBiH dat je broj stanovnika i ponderisan broj stanovnika (kolone 2 i 3), površina i ponderisani iznos površine (kolone 5 i 6), broj učenika osnovne škole i ponderisani broj učenika osnovne škole (kolone 8 i 9), broj učenika srednje škole i ponderisani broj učenika srednje škole (kolone 11 i 12). Za svaki pokazatelj, obračunat je ukupan iznos sredstava u KM, koja se raspoređuju po datom kriteriju (kolone 4, 7, 10 i 13). Ukupni prihodi koji se raspoređuju za svaki pojedinačni kanton, prikazani su u koloni 14 i dobiveni su sabiranjem kolona 4, 7, 10 i 13. Obračunati koeficijenti u koloni 15 predstavljaju procenete učešća kantona u ukupnim javnim prihodima FBiH, koja su predviđena za raspodjelu kantonima.

Tabela 4. Projekcije raspodjele javnih prihoda od indirektnih poreza u 2015. godini za kantone FBiH, po postojećim kriterijima i ponderima

Raspodjela prihoda Kanton	Prihodi po kantonima		Prihodi kantona po stanovniku	
	Udio prihoda	Iznos (KM)	Broj stanovnika	Iznos (KM)
Unsko-sanski kanton	10,460%	125.651.426	287.621	437
Posavski kanton	1,996%	23.972.010	38.960	615
Tuzlanski kanton	16,914%	203.182.229	498.911	407
Zeničko-dobojski kanton	14,093%	169.291.806	398.655	425
Bosansko-podrinjski kanton	1,967%	23.628.605	32.428	729
Srednjobosanski kanton	9,513%	114.271.699	253.149	451
Hercegovačko-neretvanski kanton	8,420%	101.151.921	224.388	451
Zapadnohercegovački kanton	3,267%	39.243.189	81.570	481
Kanton Sarajevo	29,555%	355.032.599	442.669	802
Kanton 10	3,816%	45.843.525	78.849	581
UKUPNO	100,000%	1.201.269.009	2.337.200	514

Projekcije raspodjele javnih prihoda od indirektnih poreza u 2015. godini za kantone Federacije BiH iznose 1.201.269.009 KM (tabela 4.), pri čemu se najveći udio od 29,555% odnosi na Kanton Sarajevo, te prema navedenim kriterijima i projekcijama ovom Kantonu u 2015. godini pripada suma prihoda od 355.032.599 KM. Drugi kanton po veličini pripadajućih prihoda jeste Tuzlanski kanton s udjelom od 16,914% odnosno 203.182.229 KM, a zatim slijede Zeničko-dobojski kanton (14,093%) te Unsko-sanski kanton (10,460%). Ostali kantoni pojedinačno, u ukupnoj raspodjeli prihoda indirektnih poreza, zauzimaju udjele manje od 10%. Ukoliko se navedena raspodjela javnih prihoda po kantonima stavi u omjer sa brojem stanovnika, uočava se da **Kantonu Sarajevo sa 442.669 stanovnika pripada 355.032.599 KM odnosno 802 KM po stanovniku, dok najmnogoljudnijem Kantonu u Federaciji BiH, Tuzlanskom kantonu, sa 498.911 stanovnika pripada 203.182.229 KM odnosno 407 KM po stanovniku**, što ukazuje na izuzetno nepravednu kriterizaciju odnosno raspodjelu javnih prihoda od indirektnih poreza.

2.1. Prelazak sa historijskog na čisti princip raspodjele javnih prihoda – dodatno doveo do pada učešća Tuzlanskog kantona u raspodjeli javnih prihoda

Tokom primjene Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, br. 22/06, 43/08, 22/09 i 35/14) i postepenog uvođenja modela, prelazi se sa historijskog principa raspodjele koji je korišten od 2006. do 2011. godine, na čisti model. Historijski princip raspodjele je podrazumijevao veće učešće sredstava koja se raspoređuju kantonima iz javnih prihoda Federacije BiH u odnosu na ostale kategorije.

Tabela 5. Koeficijenti raspodjele prihoda od indirektnih poreza kantonima u Federaciji BiH, za period 2006.-2015. godina

Kanton	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Unsko-sanski kanton	9,499%	9,779%	10,006%	10,262%	10,493%	10,5910%	10,533%	10,547%	10,526%/10,455%	10,460%
Posavski kanton	1,840%	1,743%	1,655%	1,561%	1,443%	1,3790%	1,364%	1,363%	1,348%/2,009%	1,996%
Tuzlanski kanton	17,095%	17,247%	17,317%	17,399%	17,467%	17,4060%	17,280%	17,194%	17,100%/16,985	16,914%
Zeničko-dobojski kanton	12,538%	12,972%	13,395%	13,805%	14,200%	14,3600%	14,272%	14,260%	14,231%/14,136%	14,093%
Bosansko-podrinjski kanton	1,714%	1,830%	1,872%	1,954%	2,021%	2,0470%	2,030%	2,007%	2,000%/1,987%	1,967%
Srednjobosanski kanton	8,017%	8,370%	8,704%	9,066%	9,388%	9,6010%	9,595%	9,596%	9,605%/9,541%	9,512%
Hercegovačko-neretvanski kanton	8,900%	8,821%	8,733%	8,651%	8,607%	8,5710%	8,520%	8,523%	8,495%/8,438%	8,420%
Zapadnohercegovački kanton	3,426%	3,385%	3,335%	3,273%	3,266%	3,3040%	3,281%	3,296%	3,282%/3,260%	3,267%
Kanton Sarajevo	34,768%	33,275%	32,015%	30,676%	29,396%	28,8310%	29,236%	29,342%	29,553%/29,354	29,555%
Kanton 10	2,203%	2,578%	2,968%	3,353%	3,719%	3,9100%	3,889%	3,872%	3,860%/3,835	3,816%

Izvor: „Uputstvo kojim se određuju pojedinačna učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih javnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načina raspoređivanja tih prihoda“ koje Federalno ministarstvo finansija donosi na godišnjem nivou.

Ukoliko se posmatra kretanje procenta učešća Tuzlanskog kantona (tabela 5.) u raspodjeli prihoda od indirektnih poreza, u periodu od 2006. do 2010. godine vidljiv je rast sa 17,095% (2006. godine) na 17,467% (2010. godine), što je posljedica primjene historijskog principa podjele, koji je više pogodovao Tuzlanskom kantonu. Od 2011. godine, nakon prelaska na izračun na bazi čistog modela, vidljiv je pad učešća Tuzlanskog kantona u raspodjeli ovih prihoda.

PREGLED PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA KOJI PRIPADA BUDŽETU TUZLANSKOG KANTONA PO MJESECIMA U 2015. GODINI

MJESEC	2015.
Januar	14.979.777,57
Februar	16.931.480,29
Mart	15.010.777,12
April	17.128.382,12
Maj	16.320.694,19
Juni	17.304.352,75
Juli	20.335.882,29
August	20.503.830,16
Septembar	20.887.554,88
Oktobar	20.014.455,95
Novembar	16.688.404,34
Decembar	16.160.984,36
UKUPNO:	212.266.576,02

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine i to poglavlje III.- PODJELA NADLEŽNOSTI IZMEĐU FEDERALNE I KANTONALNE VLASTI - utvrdio je da su federalna vlast i kantoni, zajednički ili odvojeno, ili od strane kantona koordinirano od federalne vlasti u dijelu rashoda nadležni za:

- a) zdravstvo;
- b) politiku zaštite čovjekove okoline;
- c) komunikacijsku i transportnu infrastrukturu;
- d) socijalnu politiku;
- e) turizam; i
- f) korišćenje prirodnih bogatstava.

U pogledu ovih nadležnosti kantoni i federalna vlast treba da se dogovaraju se na trajnoj osnovi, što u praksi nije slučaj..

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine utvrdio je da kantoni imaju sve nadležnosti koje nisu izričito povjerene federalnoj vlasti, a posebno su u dijelu rashoda nadležni za:

- a) uspostavljanje i nadziranje policijskih snaga koje će imati jedinstvene federalne uniforme sa kantonalnim oznakama,
- b) utvrđivanje obrazovne politike, uključujući donošenje propisa o obrazovanju i osiguranje obrazovanja;
- c) utvrđivanje i provođenje kulturne politike;
- d) utvrđivanje stambene politike, uključujući donošenje propisa koji se tiču uređivanja i izgradnje stambenih objekata;
- e) utvrđivanje politike koja se tiče reguliranja i osiguranja javnih službi;
- f) donošenje propisa o korišćenju lokalnog zemljišta, uključujući zoniranje;
- g) donošenje propisa o unapređenju lokalnog poslovanja i dobrotvornih aktivnosti;
- h) donošenje propisa o lokalnim postrojenjima za proizvodnju energije i osiguranje njihove dostupnosti;
- i) utvrđivanje politike u vezi sa osiguranjem radija i televizije, uključujući donošenje propisa o osiguranju njihovog rada i izgradnji;
- j) provođenje socijalne politike i uspostava službi socijalne zaštite;
- k) stvaranje i primjenu politike kantonalnog turizma, razvoj turističkih resursa;
- l) finansiranje djelatnosti kantonalne vlasti ili njenih agencija oporezivanjem, zaduživanjem ili drugim sredstvima.

Ustav Tuzlanskog kantona utvrdio je da je Kanton nadležan u svim oblastima koje nisu Ustavom Federacije izričito povjerene federalnoj vlasti, a posebno za:

- a) donošenje i provođenje propisa, u okviru utvđene ekonomske politike za podsticanje privrednog i društvenog razvoja;
- b) uspostavljanje i nadziranje kantonalnih policijskih snaga, koje imaju jedinstvene federalne uniforme sa oznakama Kantona;
- c) utvrđivanje i provođenje politike obrazovanja i vaspitanja;
- d) utvrđivanje i provođenje politike u oblasti nauke, kulture i sporta;
- e) utvrđivanje i provođenje stambene politike, uključujući donošenje propisa koji se odnose na uređivanje i izgradnju stambenih objekata;
- f) donošenje i provođenje propisa o korišćenju zemljišta, uključujući zoniranje;
- g) donošenje i provođenje propisa o postrojenjima za proizvodnju energije i osiguranje njihove dostupnosti;
- h) provođenje socijalne politike i uspostavljanje službi socijalne zaštite;
- i) donošenje i provođenje propisa o unapređenju lokalnog poslovanja i humanitarnih aktivnosti;
- j) utvrđivanje i provođenje politike u vezi sa regulisanjem i osiguranjem javnih službi;
- k) utvrđivanje i provođenje politike u vezi sa osnivanjem i radom radija, televizije i drugih sredstava informisanja;
- l) finansiranje djelatnosti kantonalne vlasti ili djelatnosti pod nadležnošću kantonalne vlasti oporezivanjem, zaduživanjem ili drugim sredstvima;
- m) utvrđivanje i provođenje politike kantonalnog turizma, razvoj turističkih resursa;
- n) donošenje propisa o lokalnoj samoupravi u općinama i lokalnoj upravi i samoupravi u gradu, uz odgovarajuću konsultaciju sa općinskim odnosno gradskim vlastima.

Zakon o pripadnosti javnih prihoda u FBiH utvrdio je da se iz kantonalnog budžeta finansiraju :

1. institucije zakonodavne, sudske i izvršne vlasti kantona;
2. zdravstvena zaštita;
3. obrazovanje;
4. kultura;
5. socijalna problematika;

druge potrebe utvđene planovima rashoda kantonalne vlasti od interesa za kanton.

3.RASPODJELA JAVNIH PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA PO KANTONIMA U SKLADU SA POSTOJEĆIM KRITERIJIMA, UZ PROJEKCIJE RASPODJELE PO IZUZEĆU PONDERA

Ukoliko bi se iz postojećih kriterija raspodjele javnih prihoda Federacije BiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) predviđenih za kantone, izuzela primjena pondera za 4 kantona (2,0 za Kanton Sarajevo, 1,8 za Bosansko-podrinjski kanton, 1,1 za Kanton 10 i 1,5 za Posavski kanton), **primjenjivala bi se isključivo sljedeća 4 kriterija**, određena Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH (“Službene novine Federacije BiH”, br. 22/06, 43/08, 22/09 i 35/14) (tabela 6.):

1. po stanovniku, prema kojem se raspoređuje udio od 57,00% ukupnih sredstava,
2. po km², prema kojem se raspoređuje udio od 6,00% ukupnih sredstava,
3. po učeniku osnovne škole, prema kojem se raspoređuje udio od 24,00% ukupnih sredstava i
4. po učeniku srednje škole, prema kojem se raspoređuje udio od 13,00% ukupnih sredstava.

Iznos od 1.201.269.009 KM javnih prihoda Federacije BiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga), raspoređuje se, kao i u prvom slučaju, na 684.723.335 KM po kriteriju stanovnika, 72.076.141 KM po kriteriju površine u km², 288.304.562 KM po kriteriju učenika osnovne škole i 156.164.971 KM po kriteriju učenika srednje škole.

Dobiveni pojedinačni iznosi u KM po osnovu sva 4 kriterija, koji se množe sa datim pokazateljem, također su prikazani u tabeli 6., i prema projekciji za 2015. godinu, a **uz izuzeće pondera**, iznose 293,00 KM po stanovniku, 2.760,51 KM po km², 1.450,00 KM po učeniku osnovne škole i 1.472,00 KM po učeniku srednje škole.

Primjer obračuna: ukupna suma javnih prihoda koja se raspoređuje po kriteriju stanovnika / ukupan broj stanovnika svih kantona = 293,00 KM (kriterij po stanovniku), odnosno 684.723.335 KM / 2.337.200 = 293,00 KM.

Tabela 6. Kriteriji raspodjele javnih prihoda FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) predviđenih za kantone, sa projiciranim iznosima za 2015. godinu – uz izuzeće pondera

Kriterij	Iznos (KM)	Udio
Udio prihoda FBiH sa JR nakon otplate vanjskog duga iskoristen za kantone	1.201.269.009	51,48%
Kriteriji raspodjele za kantone prikazani kao udio u ukupnoj sumi sredstava		
Po stanovniku	684.723.335	57,00%
Po km ²	72.076.141	6,00%
Po učeniku osnovne škole	288.304.562	24,00%
Po učeniku srednje škole	156.164.971	13,00%
Izračuni suma dijela za sva 4 kriterija		
Suma dijela po stanovniku		293,00 KM
Suma dijela po km ²		2.760,51 KM
Suma dijela po učeniku osnovne škole		1.450,00 KM
Suma dijela po učeniku srednje škole		1.472,00 KM

Tabela 7. Obračun koeficijenta učešća kantona u javnim prihodima FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) po postojećim kriterijima i uz izuzeće pondera, sa projiciranim iznosima za 2015. godinu

Kanton	Broj stanovnika	Ukupno KM po kriteriju stanovnika	Površina u km ²	Ukupno KM po kriteriju površine	Broj učenika OŠ	Ukupno KM po kriteriju broja učenika OŠ	Broj učenika SS	Ukupno KM po kriteriju broja učenika SS	Ukupno prihodi po modelu (ukupni prihodi)	Koeficijenti
1	2	3 = 2 * 293,00	4	5 = 4 * 2.760,51	6	7 = 6 * 1.450	8	9 = 8 * 1.472	10 (3+5+7+9)	11
Unsko-sanski kanton	287.621	84.263.568	4.125,0	11.387.112	25.758	37.347.359	11.904	17.528.361	150.526.400	12,531%
Posavski kanton	38.960	11.414.009	324,6	896.062	3.061	4.438.243	1.670	2.459.036	19.207.350	1,599%
Tuzlanski kanton	498.911	146.164.643	2.649,0	7.312.596	40.028	58.037.895	22.484	33.107.162	244.622.297	20,364%
Zeničko-dobojski kanton	398.655	116.792.907	3.343,3	9.229.220	35.228	51.078.219	17.900	26.357.330	203.457.676	16,937%
Bosansko-podrinjski kanton	32.428	9.500.346	504,6	1.392.954	2.061	2.988.311	1.242	1.828.816	15.710.427	1,308%
Srednjobosanski kanton	253.149	74.164.397	3.189,0	8.803.273	23.671	34.321.350	13.402	19.734.130	137.023.150	11,407%
Hercegovačko-neretvanski kanton	224.388	65.738.362	4.401,0	12.149.013	18.283	26.509.114	11.170	16.447.563	120.844.053	10,060%
Zapadnoherce-govački kanton	81.570	23.897.348	1.362,2	3.760.369	8.754	12.692.708	4.494	6.617.310	46.967.736	3,910%
Kanton Sarajevo	442.669	129.687.572	1.276,9	3.524.898	36.483	52.897.884	18.966	27.926.990	214.037.344	17,818%
Kanton 10	78.849	23.100.184	4.934,1	13.620.642	5.513	7.993.477	2.824	4.158.274	48.872.578	4,068%
UKUPNO	2.337.200	684.723.335	26.109,7	72.076.141	198.840	288.304.562	106.056	156.164.971	1.201.269.009	100,000%

Izvor: Federacija Bosne i Hercegovine u brojkama 2014, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2014.; „Uputstvo kojim se određuju pojedinačna učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih javnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načina raspoređivanja tih prihoda“ koje Federalno ministarstvo finansija donosi na godišnjem nivou

Model obračuna koeficijenta učešća kantona u javnim prihodima FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) i pripadajući iznosi, po postojećim kriterijima i **uz izuzeće pondera**, prikazani su u tabeli 7. Za svaki kanton FBiH dat je broj stanovnika (kolona 2), površina (kolona 4), broj učenika osnovne škole (kolona 6), broj učenika srednje škole (kolona 8). Za svaki pokazatelj, obračunat je ukupan iznos sredstava u KM, koja se raspoređuju po datom kriteriju (kolone 3, 5, 7 i 9). Ukupni prihodi koji se raspoređuju za svaki pojedinačni kanton, prikazani su u koloni 10 i dobiveni su sabiranjem kolona 3, 5, 7 i 9. Obračunati koeficijenti u koloni 11 predstavljaju procenete učešća kantona u ukupnim javnim prihodima FBiH, koja su predviđena za raspodjelu kantonima.

Tabela 8. Projekcije raspodjele javnih prihoda od indirektnih poreza u 2015. godini za kantone FBiH, po postojećim kriterijima i uz izuzeće pondera

Raspodjela prihoda	Prihodi po kantonima		Prihodi kantona po stanovniku	
	Kanton	Udio prihoda	Iznos (KM)	Broj stanovnika
Unsko-sanski kanton	12,531%	150.526.400	287.621	523
Posavski kanton	1,599%	19.207.350	38.960	493
Tuzlanski kanton	20,364%	244.622.297	498.911	490
Zeničko-dobojski kanton	16,937%	203.457.676	398.655	510
Bosansko-podrinjski kanton	1,308%	15.710.427	32.428	484
Srednjobosanski kanton	11,407%	137.023.150	253.149	541
Hercegovačko-neretvanski kanton	10,060%	120.844.053	224.388	539
Zapadnohercegovački kanton	3,910%	46.967.736	81.570	576
Kanton Sarajevo	17,818%	214.037.344	442.669	484
Kanton 10	4,068%	48.872.578	78.849	620
UKUPNO	100,000%	1.201.269.009	2.337.200	514

Ukoliko bi se ranije prezentirani ponderi korišteni prilikom raspodjele prihoda indirektnih poreza, izuzeli iz primjene, raspodjela ovih javnih prihoda po kantonima bi osigurala pravednu i na realnim faktorima utemeljenu raspodjelu prihoda od indirektnih poreza. U tom slučaju bi, uzimajući u obzir definisane kriterije broja stanovnika, površine u km², broja učenika osnovnih škola i broja učenika srednjih škola, kao što je prikazano u tabeli 8., najviši iznos prihoda od indirektnih poreza, prema projiciranim vrijednostima u 2015. godini, pripao Tuzlanskom kantonu u iznosu od 244.622.297 KM (20,364%), zatim Kantonu Sarajevo u iznosu od 214.037.344 KM (17,818%), Zeničko-dobojskom kantonu u iznosu od 203.457.676 KM (16,937%) itd.

Ukoliko se navedena raspodjela javnih prihoda od indirektnih poreza po kantonima, bez korištenja pondera, stavi u omjer sa brojem stanovnika, u tom slučaju bi **Tuzlanskom kantonu pripalo 490 KM javnih prihoda po stanovniku, a Kantonu Sarajevo 484 KM po stanovniku.**

4.KOMPARATIVNI PRIKAZ PROJEKCIJE RASPODJELE JAVNIH PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA PO KANTONIMA U SKLADU SA POSTOJEĆIM KRITERIJIMA SA I BEZ PONDERA

Komparativni prikaz načina raspodjele prihoda od indirektnih poreza za kantone Federacije BiH, u skladu sa važećim zakonskim regulativama, kao i prikaz načina raspodjele prihoda od indirektnih poreza za kantone Federacije BiH, korištenjem postojećih kriterija, ali bez pondera koji se koriste za četiri kantona (Kanton Sarajevo, Posavski kanton, Kanton 10 i Bosansko-podrinjski kanton), predstavljen je tabelom 9. Ukoliko se navedeni ponderi ne bi primjenjivali, osigurala bi se znatno pravednija raspodjela prihoda od indirektnih poreza prema kantonima. Primjenom navedenog principa od 1.201.269.009 KM ukupnih prihoda od indirektnih poreza koji se raspoređuju kantonima, Tuzlanskom kantonu bi u 2015. godini **pripalo 244.622.297 KM odnosno 20,364% od ukupnih prihoda umjesto 203.182.229 KM odnosno 16,914%, što je za 41.440.068 KM više, odnosno za 83 KM više po stanovniku Tuzlanskog kantona.** Ukoliko je ovaj iznos razlike bio na približno istom nivou tokom svih prethodnih 9 godina primjene Zakona (2006.-2014.), moglo bi se zaključiti da je **za navedeni period Tuzlanskom kantonu pripalo za oko 300.000.000 KM manje javnih prihoda FBiH.**

Tabela 9. Komparativni prikaz načina raspodjele javnih prihoda za kantone FBiH sa ponderima i bez pondera

Raspodjela prihoda	Raspodjela prihoda sa ponderima				Raspodjela prihoda bez pondera				Razlika = prihodi bez pondera - prihodi sa ponderima	
	Prihodi po kantonima		Prihodi kantona po stanovniku		Prihodi po kantonima		Prihodi kantona po stanovniku		Po kantonima	Po stanovniku
Kanton	Udio prihoda	Iznos (KM)	Broj stanovnika	Iznos (KM)	Udio prihoda	Iznos (KM)	Broj stanovnika	Iznos (KM)	Iznos (KM)	Iznos (KM)
Unsko-sanski kanton	10,460%	125.651.426	287.621	437	12,531%	150.526.400	287.621	523	24.874.974	86
Posavski kanton	1,996%	23.972.010	38.960	615	1,599%	19.207.350	38.960	493	-4.764.660	-122
Tuzlanski kanton	16,914%	203.182.229	498.911	407	20,364%	244.622.297	498.911	490	41.440.068	83
Zeničko-dobojski kanton	14,093%	169.291.806	398.655	425	16,937%	203.457.676	398.655	510	34.165.870	85
Bosansko-podrinjski kanton	1,967%	23.628.605	32.428	729	1,308%	15.710.427	32.428	484	-7.918.178	-245
Srednjobosanski kanton	9,513%	114.271.699	253.149	451	11,407%	137.023.150	253.149	541	22.751.451	90
Hercegovačko-neretvanski kanton	8,420%	101.151.921	224.388	451	10,060%	120.844.053	224.388	539	19.692.132	88
Zapadnohercegovački kanton	3,267%	39.243.189	81.570	481	3,910%	46.967.736	81.570	576	7.724.547	95
Kanton Sarajevo	29,555%	355.032.599	442.669	802	17,818%	214.037.344	442.669	484	-140.995.255	-318
Kanton 10	3,816%	45.843.525	78.849	581	4,068%	48.872.578	78.849	620	3.029.053	39
UKUPNO	100,000%	1.201.269.009	2.337.200	514	100,000%	1.201.269.009	2.337.200	514	0	0

Negativan utjecaj neravnopravne raspodjele prihoda od indirektnih poreza, u slučaju Tuzlanskog kantona, evidentan je i u osnovnim pokazateljima stanja nezaposlenosti i prosječnih neto zarada koji dodatno ukazuju na gubitke i štete u Tuzlanskom kantonu uzrokovane primjenom Zakona o pripadnosti javnih prihoda na teritoriji Federacije BiH („Službene novine FBiH“, br. 22/06, 43/08, 22/09 i 35/14).

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, prikazanim u tabeli 10., u oktobru mjesecu 2014. godine, odnos broja nezaposlenih i zaposlenih u Tuzlanskom kantonu iznosio je 20,89%, odnosno na području Tuzlanskog kantona zabilježeno je 20,89% više nezaposlenih u odnosu na zaposlene osobe. Sasvim suprotna situacija je u Kantonu Sarajevo u kojem je zabilježeno 125.870 zaposlenih i 72.454 nezaposlenih, te je u ovom Kantonu 42,44% više zaposlenih nego nezaposlenih osoba, na što je, između ostalog, utjecao i ponder vrijednosti 2, koji odražava posebne rashodovne potrebe Kantona Sarajevo i koji se koristi u proračunu raspodjele javnih prihoda od indirektnih poreza za kantone.

Tabela 10. Osnovni pokazatelji privrednih kretanja u Federaciji BiH i kantonima, oktobar 2014. godine

Entitet/Kanton	Broj zaposlenih Oktobar 2014. godine	Broj nezaposlenih Oktobar 2014. godine	Broj nezaposlenih/ Broj zaposlenih Oktobar 2014. godine	Prosječna neto plaća, u KM, Oktobar 2014. godine	Prosječna bruto plaća, u KM, Oktobar 2014. godine
Unsko-sanski kanton	32.451	45.921	41,51%	804	1.225
Posavski kanton	5.639	5.599	-0,71%	697	1.058
Tuzlanski kanton	82.096	99.243	20,89%	741	1.123
Zeničko-dobojski kanton	70.732	70.451	-0,40%	737	1.115
Bosansko-podrinjski kanton	6.523	3.599	-44,83%	769	1.174
Srednjobosanski kanton	41.373	41.818	1,08%	687	1.033
Hercegovačko-neretvanski kanton	49.181	33.364	-32,16%	870	1.333
Zapadnohercegovački kanton	16.515	10.802	-34,59%	773	1.173
Kanton Sarajevo	125.870	72.454	-42,44%	1.037	1.605
Kanton 10	9.621	9.395	-2,35%	858	1.307
Federacija BiH	448.001	392.646	-12,36%	838	1.281

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Mjesečni statistički pregled Federacije BiH, Sarajevo, decembar 2014., str. 7

Prosječna neto plaća u Kantonu Sarajevo u oktobru 2014. godine iznosila je 1.037 KM, a prosječna bruto plaća je iznosila 1.605 KM. S druge strane, prosječna neto plaća u istom periodu u Tuzlanskom kantonu iznosila je 741 KM, a prosječna bruto plaća 1.123 KM. Dakle, prosječna neto plaća u Kantonu Sarajevo je viša za 28,54% u odnosu na prosječnu neto plaću u Tuzlanskom kantonu, dok je prosječna bruto plaća u Kantonu Sarajevo viša za 30,03% u odnosu na istu plaću u Tuzlanskom kantonu.

S obzirom na visok nivo nezaposlenosti i nisku cijenu rada, Tuzlanski, ali i ostali kantoni su suočeni sa prijetnjom odlaska kvalitetne radne snage prema Kantonu Sarajevo u kojem se pružaju veće mogućnosti zaposlenja i viši nivoi plaća, što je još jedna od negativnih posljedica neravnopravne raspodjele javnih prihoda od indirektnih poreza. Naime, da Tuzlanski kanton, u posljednjih 9 godina nije bio uskraćen za sredstva, koja su korištenjem pondera preusmjerena u četiri kantona za koja se koriste ponderi, oko 165 miliona KM bi moglo biti investirano u novo zapošljavanje i razvoj.

Raspodjelom javnih prihoda od indirektnih poreza uz izuzeće postavljenih pondera, osigurala bi se ravnopravnija raspodjela navedenih prihoda, te bi se prihodi umjesto dosadašnjeg raspona od 407 KM (u Tuzlanskom kantonu, što je ujedno i najniži iznos) do 802 KM (u Kantonu Sarajevo, što je najviši iznos) po stanovniku, kretali u rasponu od 484 KM do 620 KM po stanovniku.

5. PRIVREDNI POKAZATELJI TUZLANSKOG KANTONA

Tuzlanski kanton, kao najmnogoljudniji kanton u Federaciji, suočava se s problemom izuzetno visoke nezaposlenosti, što predstavlja posebno opterećenje za budžet i vanbudžetske fondove, ali i privredu u cjelosti.

Tabela A - Zaposlenost i nezaposlenost u Tuzlanskom kantonu

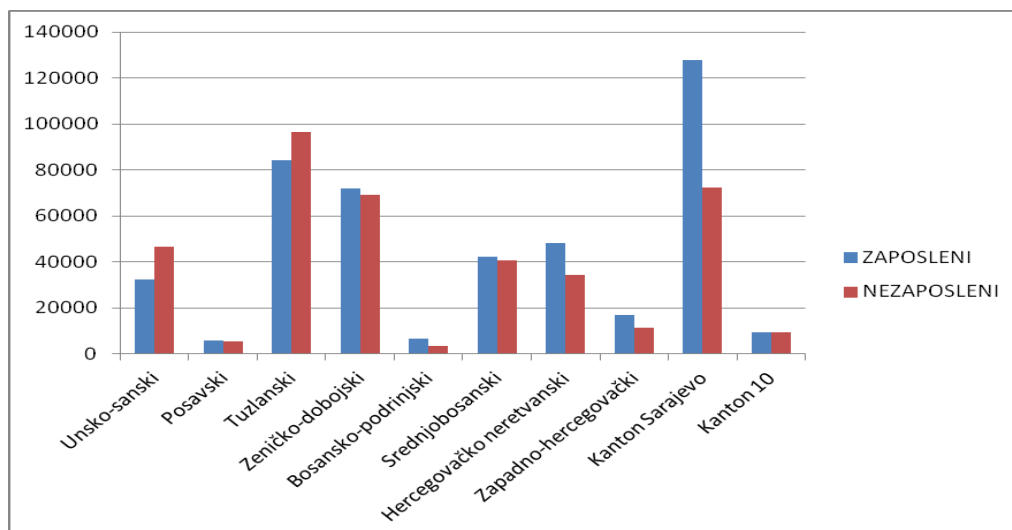
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zaposleni	81.419	82.405	81.095	81.145	81.950	84.174
Nezaposleni	92.128	95.194	98.289	98.956	98.797	96.429

U tabeli broj 6. dati su podaci o broju zaposlenih i nezaposlenih u svim kantonima Federacije BiH kao i odnos zaposlenih i nezaposlenih, iz čega je vidljivo da Tuzlanski kanton ima najveći broj nezaposlenih u Federaciji BiH, a poslije Unsko-sanskog kantona ima i najnepovoljniji odnos nezaposlenih i zaposlenih. Ova dva kantona su jedini koji imaju veći broj nezaposlenih od zaposlenih što predstavlja veliko opterećenje za te kantone.

Od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH, 24,73% su nezaposleni Tuzlanskog kantona (1/4 nezaposlenih FBiH). 18,55% ukupno zaposlenih u FBiH je iz Tuzlanskog kantona.

Tabela B- Zaposleni i nezaposleni po kantonima

KANTON	ZAPOSLENI	NEZAPOSLENI	Nezaposleni/zaposleni
Unsko-sanski	32.209	46.600	1,45
Posavski	5.707	5.465	0,96
Tuzlanski	84.174	96.429	1,15
Zeničko-dobojski	72.025	69.290	0,96
Bosansko-podrinjski	6.600	3.570	0,54
Srednjobosanski	42.421	40.848	0,96
Hercegovačko neretvanski	48.194	34.453	0,71
Zapadno-hercegovački	17.115	11.393	0,67
Kanton Sarajevo	127.663	72.545	0,57
Kanton 10	9.498	9.272	0,98
Zaposleni u Ministarstvu odbrane	8.000	-	
UKUPNO	453.606	389.865	0,86

Tuzlanski kanton je izuzetno značajan proizvođač i izvoznik u Federaciji. Kao energetska centar, proizvodnjom električne energije i vađenjem i prodajom uglja je lider u Federaciji.

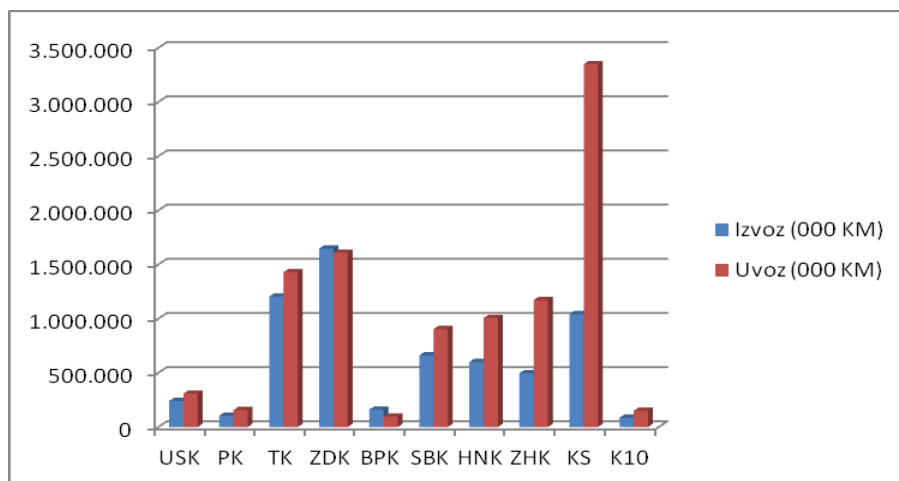
Tabela C: Izvoz i uvoz TK i učešće u izvozu i uvozu FBiH

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Izvoz (000 KM)	1.024.561	1.150.617	994.473	1.045.846	1.129.470	1.204.581
% izvoza FBiH	21,03%	20,68%	18,20%	18,48%	19,09%	19,30%
Uvoz (000 KM)	1.246.785	1.372.908	1.242.794	1.247.897	1.293.074	1.429.171
% uvoza FBiH	14,50%	14,06%	12,87%	13,14%	13,04%	14,04%
Izvoz/uvoz	82,18	83,81	80,02	83,81	87,35	84,29

Poslije Zeničko – dobojskog kantona, Tuzlanski kanton je najznačajniji izvoznik u Federaciji BiH.

Tabela D: Izvoz i uvoz 2015.godini po kantonima

	Izvoz (000 KM)	Uvoz (000 KM)
USK	240.475	307.600
PK	104.722	156.820
TK	1.204.581	1.429.171
ZDK	1.647.043	1.609.117
BPK	160.175	97.056
SBK	661.457	904.009
HNK	600.147	1.005.797
ZHK	495.870	1.171.453
KS	1.041.779	3.349.154
K10	85.558	150.727

Pri tome, treba naglasiti da se ne uzima u obzir činjenica da se izvoz električne energije koja je proizvedena u Tuzlanskom kantonu, ne uračunava u vanjskotrgovinsku razmjenu TK, nego se pripisuje izvozu Kantona Sarajevo zbog sjedišta JP Elektroprivrede BiH. Kada bi se trenutnom izvozu iz TK dodao i izvoz električne energije proizvedene u našem kantonu, ukupni izvoz bi se značajno povećao, što bi se odrazilo i na bolju pokrivenost uvoza izvozom.

Prosječna godišnja proizvodnja električne energije u JP Elektroprivreda BiH u periodu 2010-2014. godina, iznosi 7.173 GWh, od čega TE Tuzla – 3385 GWh, TE Kakanj – 2.186 GWh i HE – 1.602 GWh². U strukturi proizvodnje Elektroprivrede BiH, proizvodnja Termoelektrane Tuzla u periodu 2010-2014 učestvuje u prosjeku na godišnjem nivou 3.385 GWh što je 47% ukupne proizvodnje EPBiH.

Tabela E . Izvoz električne energije FBiH i EP BiH 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Izvoz FBiH (KM)	226.315.000	202.686.084	102.431.721	299.989.892	194.572.457	223.663.179
Izvoz EPBiH (KM)	168.045.518	161.356.000	89.680.000	259.542.000	181.410.000	213.198.955

U skladu s tim odnosom u prosjeku TE Tuzla u ukupnom izvozu el. energije EP BiH učestvuje sa 47%.

Prethodno navedeno demantuje bizaran podatak da Kanton Sarajevo ima više zaposlenih (1989) od Tuzlanskog kantona (1912) u sektoru proizvodnje i snabdijevanja električnom

² Izvor: Poslovna politika i planovi EP BiH za redukciju emisije, decembar 2015.

energijom iako na području Kantona Sarajevo ne postoji ni jedan rudnik, termo ili hidro elektrana.

Tabela F: Izvoz električne energije TE Tuzla

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TE Tuzla (47%) (KM)	78.981.393	75.837.320	42.149.600	121.984.740	85.262.700	100.203.509

Dodavanjem vrijednosti izvezene električne energije vanjskotrgovinskom bilansu Tuzlanskog kantona, značajno se povećava vrijednost izvoza, kao i pokrivenost uvoza izvozom, koja bi u 2014.godni iznosila 94%.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Izvoz (KM)	1.024.561.000	1.150.617.000	994.473.000	1.045.846.000	1.129.470.000	1.204.581.000
Izvoz el.energije TE Tuzla (47%EPBI H)	78.981.393	75.837.320	42.149.600	121.984.740	85.262.700	100.203.509
Ukupno Izvoz*	1.103.542.393	1.226.454.320	1.036.622.600	1.167.830.740	1.214.732.700	1.304.784.509
Ukupni uvoz (KM)	1.246.785.000	1.372.908.000	1.242.794.000	1.247.897.000	1.293.074.000	1.429.171.000
Izvoz*/uvoz (%)	88,51	89,33	83,41	93,58	93,94	91,30

Federalni zavod za programiranje razvoja FBiH izradio je analizu MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJI FBiH U 2014. GODINI u kojoj se na str. 40. navode podaci o prosječnoj neto plaći u TK a na str. 89 podaci o prosječnoj neto plaći u sarajevskomk kantonu:

Prosječna neto plaća u KM u Tuzlanskom kantonu u 2014. godini

Općine	Prosječna neto plaća u KM	Učešće FBiH = 100
Banovići	836	100,3
Čelić	642	77,1
Doboj - Istok	524	62,9
Gračanica	536	64,3
Gradačac	580	69,6
Kalesija	615	73,8
Kladanj	638	76,6
Lukavac	757	90,9
Sapna	772	92,7
Srebrenik	613	73,6
Teočak	756	90,7
Tuzla	860	103,2
Živinice	715	85,8
Tuzlanski Federacija BiH	739	88,6
Federacija BiH	833	100,0

Izvor podataka: Mjesečni statistički pregled po kantonima FBiH 2/15

Prosječna neto plaća u KM u Sarajevskom kantonu u 2014.godini

Općine	Prosječna neto plaća u KM	Učešće FBiH = 100
Centar	1 230	147,6
Hadžići	819	98,3
Ilidža	777	93,3
Ilijaš	683	82,0
Novi Grad	918	110,2
Novo Sarajevo	1 100	132,0
Stari Grad	998	119,8
Trnovo	809	97,1
Vogošća	779	93,5
Kanton Sarajevo	1 036	124,4
Federacija BiH	833	100,0

Dakle, iz gornjih tabela je nesporno da je u Sarajevskom kantonu prosječna plaća iznosila 1 036 KM što je više za 0,7% u odnosu na 2013. godinu i što je 124,4% u odnosu na prosjek FBiH, dok je u Tuzlanskom kantonu prosječna plaća iznosila 739 KM što je više za 0,1% u odnosu na 2013. godinu i što je 88,4% u odnosu na prosjek FBiH.

Federalni zavod za programiranje razvoja FBiH izradio je u okviru analize MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJI FBiH U 2014. GODINI i analizu pokrivenosti

uvoza izvozom u 2014. godini u FBiH, te u nastavku dajemo uporedne pokazatelje tabelarne preglede za Tuzlanski i Srajevski kanton, iz kojih je vidljiva drastučna razlika u podacima i pokazateljima u korist Tuzlanskog kantona, čija pokrivenost uvoza izvozom iznosi 80,6 % u odnosu na Sarajevski kanton čija pokrivenost uvoza izvozom iznosi 24,9%.

Vanjskotrgovinska razmjena po općinama u Tuzlanskom kantonu u 2014. godini

Općine	Vrijednost u hilj. KM		Učešće u %		Pokrivenost uvoza izvozom u %		Trgovinski bilans u hilj. KM (deficit)
	Izvoz	Uvoz	izvoz	Uvoz	Uvoz		
Banovići	24.026	8.743	0,4	0,1	274,8	15.283	
Čelić	1.531	5.433	0,0	0,1	28,2	-3.902	
Doboj - Istok	12.437	22.971	0,2	0,2	54,1	-10.534	
Gračanica	174.250	190.969	3,0	1,8	91,2	-16.719	
Gradačac	296.122	309.462	5,1	3,0	95,7	-13.340	
Kalesija	30.699	38.649	0,5	0,4	79,4	-7.950	
Kladanj	23.363	9.778	0,4	0,1	238,9	13.585	
Lukavac	368.380	310.570	6,4	3,0	118,6	57.810	
Sapna	141	308	0,0	0,0	45,9	-167	
Srebrenik	36.667	64.016	0,6	0,6	57,3	-27.349	
Teočak	202	263	0,0	0,0	76,9	-61	
Tuzla	118.995	312.936	2,1	3,0	38,0	-193.941	
Živinice	40.898	124.485	0,7	1,2	32,9	-83.587	
Tuzlanski Federacija BiH	1.127.712	1.398.583	19,5	13,5	80,6	-270.871	
	5.778.901	10.353.991	100,0	100,0	55,8	-4.575.090	

Vanjskotrgovinska razmjena po općinama u Sarajevskom kantonu u 2014. godini

Općine	Vrijednost u hilj. KM		Učešće u %		Pokrivenost uvoza izvozom u %		Trgovinski bilans u hilj. KM (deficit)
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Uvoz		
Centar	256.935	559.001	4,4	5,4	46,0	-302.066	
Hadžići	61.169	147.820	1,1	1,4	41,4	-86.651	
Ilidža	133.507	734.693	2,3	7,1	18,2	-601.186	
Ilijaš	118.627	28.943	2,1	0,3	409,9	89.684	
N. Grad	120.987	844.711	2,1	8,2	14,3	-723.724	
N. Sarajevo	124.916	1.167.326	2,2	11,3	10,7	-	
Stari Grad	23.043	55.594	0,4	0,5	41,4	-32.551	
Trnovo	31	39	0,0	0,0	78,4	-8	
Vogošća	78.288	153.878	1,4	1,5	50,9	-75.590	
Kanton Sarajevo Federacij BiH	917.503	3.692.006	15,9	35,7	24,9	-	
	5.778.901	10.353.991	100,0	100,0	55,8	-	
		1				4.575.090	

ZAKLJUČAK

Analiza načina raspodjele javnih prihoda od indirektnih poreza za kantone Federacije BiH, u skladu sa važećim zakonskim regulativama, kao i prikaz načina raspodjele javnih prihoda od indirektnih poreza za kantone Federacije BiH, korištenjem postojećih kriterija, ali bez pondera koji se koriste za četiri kantona (Kanton Sarajevo, Posavski kanton, Kanton 10 i Bosansko-podrinjski kanton) nedvojbeno je ukazala na:

1. Diskriminirajuće odredbe Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH po Tuzlanski kanton i druge kantone za koje nisu dodijeljeni ponderi, koje za rezultat imaju da Kantonu Sarajevo sa 442.669 stanovnika pripada 355 miliona KM odnosno 802 KM po stanovniku, dok najmnogoljudnijem Kantonu u Federaciji BiH, Tuzlanskom kantonu, sa 498.911 stanovnika pripada 203,2 miliona KM odnosno 407 KM po stanovniku.
2. Ukoliko se navedeni ponderi ne bi primjenjivali osigurala bi se znatno pravednija raspodjela prihoda od indirektnih poreza prema kantonima. Primjenom navedenog principa, od 1.201.269.009 KM ukupnih prihoda od indirektnih poreza koji se raspoređuju kantonima, Tuzlanskom kantonu bi u 2015. godini pripalo 244,6 miliona KM odnosno 20,364% od ukupnih prihoda umjesto 203,2 miliona KM odnosno 16,914%, što je za 41,4 miliona KM više, odnosno za 83 KM više po stanovniku Tuzlanskog kantona. Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine propisano je da će Federacija osigurati primjenu najviših standarda međunarodno priznatih prava i sloboda, a između ostalog pravo na jednakost pred zakonom.
3. Tokom prethodnih devet godina primjene Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BIH (2006.-2014.) za navedeni period Tuzlanskom kantonu pripalo je za oko 300 miliona KM manje javnih prihoda Federacije BiH, koji da su uplaćeni, u Budžetu Tuzlanskog kantona ne bi bilo deficita, a iznos iznad kumuliranog deficita, cca. 135 miliona KM, bi se mogao iskoristiti za razvoj Kantona.
4. Negativan utjecaj neravnopravne raspodjele prihoda od indirektnih poreza, u slučaju Tuzlanskog kantona, pored deficita u Budžetu TK ogleda se u pokazateljima Federalnog zavoda za statistiku prema kojima je u oktobru 2014. godine bilo 20,89% više nezaposlenih nego zaposlenih (99.243/82.096), dok je u Kantonu Sarajevo u istom periodu suprotan trend, odnosno 42,44% manje nezaposlenih nego zaposlenih (72.454/125.870). Prosječna neto plaća u Tuzlanskom kantonu u oktobru 2014. godine, bila je niža za 28,54% u odnosu na prosječnu neto plaću u Kantonu Sarajevo (prosječna neto plaća u TK 741 KM, a u Kantonu Sarajevo 1.037 KM).
5. Raspodjelom javnih prihoda od indirektnih poreza uz izuzeće postavljenih pondera, osigurala bi se ravnopravnija raspodjela navedenih prihoda, te bi se prihodi umjesto dosadašnjeg raspona od 407 KM (u Tuzlanskom kantonu, što je ujedno i najniži iznos) do 802 KM (u Kantonu Sarajevo, što je najviši iznos) po stanovniku, kretali u rasponu od 484 KM do 620 KM po stanovniku.

Imajući u vidu značaj Inicijative za izmjenu Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine, na način da se u članu 9. Zakona, stavovi 2. i 3. brišu, što bi omogućilo ravnopravniju raspodjelu javnih prihoda od indirektnih poreza po kantonima, preporučuje se da se navedena Inicijativa sa Informacijom o raspodjeli javnih prihoda od indirektnih poreza po kantonima u Federaciji BiH u skladu sa postojećim kriterijima i ponderima, uz projekcije raspodjele po izuzeću pondera dostavi Vladi Tuzlanskog kantona na razmatranje i usvajanje, te nakon usvajanja od strane Vlade Kantona, dostavi nadležnim Federalnim organima,

zastupnicima u Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine sa područja Tuzlanskog kantona, Uredu visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu i klubovima poslanika u Skupštini Tuzlanskog kantona.

Podaci prezentirani u ovom dokumentu, kao i podaci iz Informacije o raspodjeli javnih prihoda od indirektnih poreza po kantonima u Federaciji BiH u skladu s postojećim kriterijima i ponderima, uz projekcije raspodjele po izuzeću pondera, koju je uradila Vlada Tuzlanskog kantona, ukazuju na neophodnost pravičnije raspodjele javnih prihoda po kantonima. Tuzlanski kanton je najmnogoljudniji kanton, te Kanton sa najvećim brojem nezaposlenih lica, što predstavlja ogroman teret budžetu i vanbudžetskim fondovima, zbog čega su socijalna davanja i kvalitet usluga koje stanovnici Kantona dobijaju od javnih službi i ustanova, na nižem nivou. U isto vrijeme, Tuzlanski kanton je najveći energetska centar u Federaciji Bosne i Hercegovine, i drugi najveći izvoznik u Federaciji, dok je prosječna plata zaposlenih u Tuzlanskom kantonu ispod federalnog prosjeka.

S tim u vezi, smatramo da je neophodno izvršiti korekciju dosadašnjeg načina raspodjele javnih prihoda, gdje će se svi građani Federacije BiH vrednovati jednako, odnosno, ukinuti pondere za sve kantone (ukinuti član 9.stav 2 Zakona) i dovođenje građana FBiH u ravnopravan položaj.

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda na štetu kantona članom 4. propisano je da Federaciji BiH pripadaju prihodi: 100% prihoda od poreza na dobit banaka i drugih finansijskih organizacija, društava za osiguranje i reosiguranje imovine i lica, pravnih lica iz oblasti: elektroprivrede, pošte, telekomunikacije, igara na sreću i zabavnih igara, što znači da ostvarena dobit gore naznačenih pravnih lica ne pripada kantonu gdje je dobit stvarno i ostvarena, već u cijelosti pripada F BiH. Poznato je da je Tuzlanski kanton najveći energetska proizvođač u FBiH, te da su ova pravna lica najprofitabilnija u Federaciji BiH pa je neophodno promijeniti član 4. pomenutog Zakona da bi porez na dobit pripadao kantonima na čijoj teritoriji je i ostvarena.

Osvrt na Projekat: Procjena pozicije Kantona Sarajevo u raspodjeli prihoda od indirektnih poreza u BiH

U projektu, Procjena pozicije Kantona Sarajevo u raspodjeli prihoda od indirektnih poreza u BiH, na stran 77. se navodi:

„ Na osnovu uspoređivanja prezentiranih simulacija mogućih modela raspodjele pripadajućih indirektnih poreza kantonima u FBiH možemo ocijeniti da su model bez pondera i model krajnje potrošnje modeli raspodjele koji bi, svaki na svoj, način napravili neodrživo pa tako i neprihvatljivo stanje u javnim finansijama u FBiH, zato što bi pojedine kantone dovele do fiskalno neodrživog stanja.

Isto tako, iz usporednih analiza je vidljivo da se „Inicijativa Vlade Tuzlanskog kantona“ potpuno jednostrano bavi samo i jedino pravom raspodjele prihoda, a potpuno zanemaruje posljedice koje bi takvi prijedlozi, ako bi bili realizirani, mogli izazvati na održivost Kantona Sarajevo, a da i ne spominjemo njegov eventualni razvoj, te kad stavimo u taj kontekst nužno djelovanje multiplikatora u ekonomskim procesima, sasvim izvjesnim snažnim negativnim efektima na šire okruženje, odnosno ekonomiju (BiH) FBiH u cjelini. Dakle, izrečena tvrdnja: „Sadašnjom raspodjelom zakinuti su svi kantoni i općine u FBiH radi pondera dva (2) dodijeljenog Kantonu Sarajevo“ je netačna, neutemeljena i posljedica improvizacije u

sagledavanju stvarnih činjenica. Navedeni stav o neutemeljenosti je u ovom dijelu istraživanja zasnovan na naprijed prezentiranim analizama iz osnova:

- Relativnog češća BDP Kantona Sarajevo u BDP (BiH) FBiH,
- Uplata na sve četiri grupe računa kategorizirane prema sjedištu prijavljenom u JR obveznika UINO,
- Uplata krajnje potrošnje u PDV prijavama prema sjedištu prijavljenom u JR obveznika UINO“

Vlada Tuzlanskog kantona upravo želi da potvrdi navod Vlade Kantona Sarajevo u dijelu:” potpuno zanemaruje **posljedice** koje bi takvi prijedlozi, ako bi bili realizirani, mogli izazvati na održivost Kantona Sarajevo, a da i ne spominjemo njegov eventualni razvoj,“

Sadašnji način raspodjele javnih prihoda za posljedicu po Tuzlanski kanton ima fiskalnu neodrživost Tuzlanskog kantona i onemogućavanje razvoja Tuzlanskog kantona. Dakle, u Projektu Kantona Sarajevo uzeti su u obzir parametri koji idu u korist, samo Kantona Sarajevo, a zanemareni oni koji bi doveli do pravednije raspodjele prihoda prema ostalim kantonima. Važno je napomenuti, da je kriterij raspodjele po uplatama krajnje potrošnje, baziran na podacima krajnje potrošnje iskazane za najveća privredna društva iz oblasti elektroprivrede, telekom operatera, pošte, igara na sreću, na koji način se zaključuje da se na području Tuzlanskog kantona ne pružaju usluge telekom operatera ili ne isporučuje struja kao roba i sl.

Nije sporno da Kanton Sarajevo ima najveći BDP, sporan je sadržaj BDP-a i poreskih uplata. O tome u Studiji nema ni slova iako je jasno da je BDP Kantona Sarajevo toliki koliki je zahvaljujući prije svega pogodnostima koje uživa, a ne zato što su njegovi stanovnici 2,3 puta vrijedniji od stanovnika TK.

Papirološki BDP Kantona Sarajevo nije rezultat uspješnog poslovanja ovog kantona već uspješnog transfera para koje proizvedu kantoni.

Prema dostupnim zvaničnim podacima o [makroekonomskim pokazateljima za FBiH po kantonima \(2014\)](#), nepotkrepljen podatak da je BDP Kantona Sarajevo 2,3 puta veći od BDP-a Tuzlanskog kantona, dobiva obrise rubrike vjerovali ili ne, kada se takav podatak obrazloži činjenicom da u industrijskoj proizvodnji u Federaciji BiH KS učestvuje sa 22,4%, dok Tuzlanski kanton učestvuje sa 32%.

Ovih podataka u Studiji nema, jer pojedincima samo BDP ostaje kao **jedini argument** da raspodjela javnih prihoda nije na štetu drugih kantona, već je na štetu KS-a.

U Studiji nema objašnjenja koje opravdava zašto je esencijalna lista lijekova u Sarajevu dvostruko duža od liste u Tuzlanskom kantonu. Takođe, Studija ne sadrži pojam "po učeniku" što je i logično, obzirom da su izdvajanja po učeniku u Kantonu Sarajevo (1885 KM) veća za 70 % od federalnog prosjeka (1281 KM).

U Studiji nema podataka o činjenici da Kantonu Sarajevo ne ide u prilog podatak o industrijskoj proizvodnji, iako ima 54% više zaposlenih (125.000) u odnosu na Tuzlanski kanton (81.000), dok je uvoz Kantona Sarajevo je za 2,8 milijardi KM veći od izvoza što čini 60,64 % ukupnog trgovinskog debalansa FBiH.

Registrovana nezaposlenost u TK u 2014. godini na kraju decembra iznosila je 98.797 lica koja traže zaposlenje, što je za 159 lica manje ili 0,2% u odnosu na prethodnu godinu. Broj nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u FBiH iznosi 25,2%. Stepenn nezaposlenosti u odnosu na radnu snagu u FBiH u 2014. godini iznosio je 46,9%, a u TK.

POPIS KORIŠTENIH IZVORA

1. *Analiza raspodjele neizravnih poreza u Federaciji BiH*, Institut za društveno-politička istraživanja, Mostar, juli 2014. godine. Izvor: <http://www.idpi.ba/raspodjela-neizravnih-poreza-u-federaciji-bih-odnosno-kako-je-sarajevo-dobilo-12-milijarde-km-prihoda-drugih-zupanija/>, pristupljeno: januar 2014. godine.
2. *Analiza stanja Budžeta Tuzlanskog kantona za period 2005.-2014. godine i projekcije izvršenja do kraja 2014. godine*, Ministarstvo finansija Tuzlanskog kantona i Ured Premijera Tuzlanskog kantona, Tuzla, decembar 2014. godine.
3. *Dokument okvirnog Budžeta Tuzlanskog kantona za period 2015.-2017. godina*, Ministarstvo finansija Tuzlanskog kantona, Tuzla, decembar 2014. godine.
4. *Federacija Bosne i Hercegovine u brojkama 2014*, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2014.
5. *Mjesečni statistički pregled Federacije BiH*, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, decembar 2014. godine.
6. *Studija o pravima i obavezama korisnika budžetskih sredstava iz resora Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona*, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona, 09/1-05-23932-1/14, Tuzla, oktobar 2014. godine.
7. *Studija o pravima i obavezama korisnika budžetskih sredstava iz resora Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona*, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona, 04/2-09-24-25123/14, Tuzla, oktobar 2014. godine.
8. *Studija o pravima i obavezama korisnika budžetskih sredstava iz resora Ministarstva za boračka pitanja Tuzlanskog kantona*, Ministarstvo za boračka pitanja Tuzlanskog kantona, 15/2-05-025246/14, Tuzla, oktobar 2014. godine.
9. *Uputstvo o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2015. godinu* („Službene novine FBiH“, br. 105/14).
10. Zakon o budžetima Federacije BiH („Službene novine FBiH“, br. 102/13).
11. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“, br. 86/07, 24/09 i 45/10).
12. Zakon o pripadnosti javnih prihoda na teritoriji Federacije BiH („Službene novine FBiH“, br. 22/06, 43/08, 22/09 i 35/14).
13. Mjesečni statistički pregled po kantonima FBiH 2/15

LISTA TABELA

Tabela 1. Projicirani iznosi raspodjele javnih prihoda Federacije BiH sa JR nakon otplate vanjskog duga, za 2015. godinu	6
Tabela 2. Kriteriji raspodjele javnih prihoda FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga), predviđenih za kantone, sa projiciranim iznosima za 2015. godinu	7
Tabela 3. Obračun koeficijenata učešća kantona u javnim prihodima FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) po postojećim kriterijima i ponderima, sa projiciranim iznosima za 2015. godinu.....	9
Tabela 4. Projekcije raspodjele javnih prihoda od indirektnih poreza u 2015. godini za kantone FBiH, po postojećim kriterijima i ponderima.....	10
Tabela 5. Koeficijenti raspodjele prihoda od indirektnih poreza kantonima u Federaciji BiH, za period 2006.-2015. godina.....	11
Tabela 6. Kriteriji raspodjele javnih prihoda FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) predviđenih za kantone, sa projiciranim iznosima za 2015. godinu – uz izuzeće pondera.....	14
Tabela 7. Obračun koeficijenata učešća kantona u javnim prihodima FBiH sa JR (nakon otplate vanjskog duga) po postojećim kriterijima i uz izuzeće pondera, sa projiciranim iznosima za 2015. godinu.....	15
Tabela 8. Projekcije raspodjele javnih prihoda od indirektnih poreza u 2015. godini za kantone FBiH, po postojećim kriterijima i uz izuzeće pondera	16
Tabela 9. Komparativni prikaz načina raspodjele javnih prihoda za kantone FBiH sa ponderima i bez pondera	17
Tabela 10. Osnovni pokazatelji privrednih kretanja u Federaciji BiH i kantonima, oktobar 2014. godine	18
Tabela A - Zaposlenost i nezaposlenost u Tuzlanskom kantonu.....	19
Tabela B. Podaci o zaposlenim i nezaposlenim po kantonima.....	20
Tabela C: Izvoz i uvoz TK i učešće u izvozu i uvozu FBiH.....	21
Tabela D: Izvoz i uvoz 2015.godini po kantonima.....	21
Tabela E . Izvoz električne energije FBiH i EP BiH 2010-2014.....	22
Tabela F: Izvoz električne energije TE Tuzla.....	23

SADRŽAJ

1. RAZLOZI I NUŽNOST POKRETANJA INICIJATIVE.....	2
2. RASPODJELA JAVNIH PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA PO KANTONIMA U SKLADU SA POSTOJEĆIM KRITERIJIMA I PONDERIMA.....	6
3. RASPODJELA JAVNIH PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA PO KANTONIMA U SKLADU SA POSTOJEĆIM KRITERIJIMA, UZ PROJEKCIJE RASPODJELE PO IZUZEĆU PONDERA.....	14
4. KOMPARATIVNI PRIKAZ PROJEKCIJE RASPODJELE JAVNIH PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA PO KANTONIMA U SKLADU SA POSTOJEĆIM KRITERIJIMA SA I BEZ PONDERA.....	17
5. PRIVREDNI POKAZATELJI TUZLANSKOG KANTONA.....	19
6. ZAKLJUČAK.....	26
7. POPIS KORIŠTENIH IZVORA	29
8. LISTA TABELA	30